

«Витязь молоді української поезії»

Так назвав українського поета **Василя Симоненка** (1935-1963) письменник **Олесь Гончар** (1918-1995) і продовжував: «З глибини

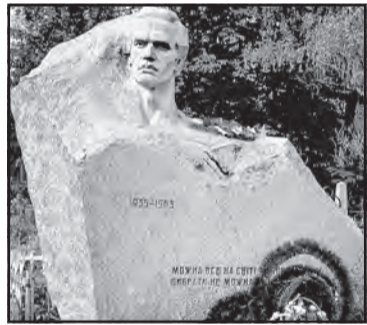
▲ **Василь Симоненко.** Гравюра **Миколи Стратіпата.**

народного життя вийшла поезія **Василя Симоненка**. З мужності народу, з горя його і його звияжної боротьби виспівалась вона. Звідси той дух непоборний, яким вона пройнята, звідси та розпашіла пристрасть, яка буяє в ній. Вітер часу не остудив **Симоненкових** поезій, вогнем душі жевріють вони й сьогодні, як і тоді, коли вперше так жагуче й неповторно вибухнулися у світ».

Україна відзначає 80-річчя з дня народження **Василя Симоненка**. Полтавська та Черкаська області України, з якими пов'язане життя поета, навіть оголосили 2015 рік – **Роком Василя Симоненка**.

Чим характерна поезія **Василя Симоненка**? Це у першу чергу безкомпромисна любов до України. У час, коли російський агресор напав на Україну, як же актуально звучать його слова: *Можна все на світі вибирати, сину//Вибрати не можна тільки Батьківщину*. Новий час, у який вступав **В. Симоненко** в літературу, вимагав і нові поетичні поступки. Публіцистична гострість, афористичність – це атрибути поезії **В. Симоненка**. Пізніше до цього додає ще й іронічно-сатиричний тон. Характерним для його поезії є «моральний максималізм», тому й не дивно, що його віршовані твори не друкувались і під час «хрущовської відлиги». Вони поширювались переписуванням. У цьому зв'язку слід сказати, що і українська молодь Словаччини у 60-70-і роки минулого століття цікавилась творчістю **В. Симоненка**.

Як знають творчість цього українського поета чехи та словаки? У 1965 році празьке видавництво «Svět sovětů» видало антологію української поезії під назвою «Mladá sovětská poezie», у якій поміщено тринадцять віршів у перекладі **Гани Врбової**.

▲ **Пам'ятник на могилі Василя Симоненка в Черкасах.**

Про те, яким було зацікавлення **В. Симоненка** до цієї антології під час її підготовки, засвідчує його листування. У листі до **Григорія Кочура** з 2-го серпня 1963 р. **В. Симоненко** пише: «Я послав **О. Зілинському** в Прагу близько 20 своїх віршів (вирізки з газет), але не знаю, чи він їх одержав, бо не озивався до мене. Про «молоду українську антологію» краєчком вуха чув». У листі до **Івана Світличного** з 3-го вересня 1963 р. **В. Симоненко** пише: «Дістав листа від **Зілинського** з Праги. Мої вирізки домандрували туди спокійно і сподобалися їм. Перекладає вірші **Г. Врбової**, котра й **Ліну** «очесила», **Зілинський** вимагає ще нових віршів, хоч би й недрукованих, та хто ж би вчинив таке неподобство?» (Листи за виданням: **Василь Симоненко: «На схрещених мечах»**. – Київ: «Пulsар», 2004. – 384 с.).

Словацький читач знайомиться з поезією **Василя Симоненка** у 1980 році, коли у братиславському видавництві «Смена» виходить антологія молоді української поезії «Чистими руками» (Čistými rukami). Тут десять віршів **В. Симоненка** переклав **Войтех Кондрот**. По-словацьки вийшли й три прозові твори. Оповідання «Вино з троянд» появилось у 70-х роках у журналі «Beseda», у газеті «Literárny týždenník» (№ 24, 2001 р.) – «Чорна підкова» та «Посмішки нікого не ображають».

Смерть **Василя Симоненка** ще постійно «оповита» догадками, легендами... Влучно про це свого часу написав український журналіст і письменник **Олекса Мусієнко** (1935-2002): «І хоч що б там базикали компартійні адвокати брешневщини, смерть поета **Симоненка** аж ніяк не була випадковою. Як засвідчили подальші суспільні події, подібним способом, запозиченим у гестапо, були «знешкоджені» журналіст **Євген Шинкарук**, художниця **Алла Горська**, композитор **Володимир Івасюк**...»

Іван ЯЦКАНИН.

▲ На фото **Мирослава Ілюка** (зліва): **Івета Космач**, **Ліна Гвань**, **Яна Адамишин**, **Марія Хома**.

ЛІНА ГВАНЬ ПОДАРУВАЛА ПРЯШЕВУ АНТОНІЧА

2 квітня 2015 року українська артистка **Ліна Гвань** (псевдонім на **Радіо Свобода** **Галина Мовчан**) відзначила свій 75-й день народження. Уродженка **Новоград-Волинського Житомирської області**, вона після успішної кар'єри на Буковині в **Чернівецькому театрі імені Ольги Кобилянської** та обласній філармонії, США, Мюнхені, Києві та Празі (з 1980 по 2003 рік як продюсер української служби **Радіо Свобода**) разом з чоловіком **Іваном Гватем** (теж довгорічним редактором **Радіо Свобода**) живе на пенсії в його рідному селі **Ряшеві Бардіївського округу**. Там вона заснувала співацько-музичний драматичний колектив, з яким виступає не лише в селі, але й у широкій околиці, як теж в **Україні** та **Польщі**.

В день свого ювілею вона привезла з **Ряшева** до **Пряшева** групу, з якою в **Центрі української культури** дала двогодинний концерт під назвою «Літературно-музична композиція з творів **Богдана Ігоря Антонича** *Гармонія душі*».

Вступне слово про поета, який відійшов з життя 28-річним юнаком у розквіті творчих сил, виголосив **Іван Гвань**, підкресливши його всеукраїнське значення та актуальність його поезії і для сучасності.

Програму композиції розподілено на чотири частини, що їх теж короткими ремарками

доповнив **Іван Гвань**. Вона мала наступні назви: «Мистецтво слова», «Війна і слово», «**Олекса Довбуш**» та «*Гармонія душі*».

Кожна частина була насичена віршами **Б. І. Антонича** у художньому виконанні **Ліни Гвань**. Тріо рясів'ян у складі

▲ **Вступне слово про поета виголосив Іван Гвань.**

Яни Адамишин, **Марії Хома** та **Івети Космач** ілюстрували ці вірші народними та авторськими піснями. Це гармонійне поєднання художнього слова, співу та музики становило одне ціле – оригінальний концерт професіонального рівня. **Ліна Гвань** разом з музичним редактором **Віктором Гащак** обрала для цієї композиції твори, що змальовували сучасний стан **України**: вірші **Антонича** «Щастя», «Слово до розстріляних», «Слово про золотий полк», «Стяги в куряві», «*Батьківщина*», «*Забута земля*» та інші; пісні на слова **Б. І. Антонича** та інших поетів з музикою **Ліли Кобильник**, **Леоніда Вербицького** та власні композиції. **Лемківську пісню** «*Пливе кача по Тисині*» (що останнім часом перетворилася у своєрідний гімн-реквієм за загиблими жертвами не лише «майдану» а й російсько-української війни на Сході **України** (солістка **Марія Хома**) публіка прослухала стоячи. Справжнім шедевром концерту був уривок із лібретто **Б. І. Антонича** «*Олекса Довбуш*», в якому **Ліна Гвань** майстерно зіграла роль **Дзвінки** та **Олекси Довбуша** в одній особі.

Діючою кулісою концерту уперше в **Пряшеві** була прекрасна виставка художніх фотографій **Ладислава Цупера** із краю **Б. І. Антонича**.

Микола МУШИНКА.

Допомога Снинщині і перестарілим людям

Як відомо, **Уряд СР** для розвитку декотрих сіл **Снинщини** виділив 2 млн. 200 тис. євро. Тим самим **Уряд** підтримав 40 розроблених проєктів. Частина грошей вже було використано для своїх цілей, дальшу частину окремі села використовують найближчим часом або протягом цього року.

Село **Убля** одержало від **Уряду СР** 185 тис. євро для реконструкції основної школи, медичного центру, фізкультурного залу і ремонту храму св. **Миколая**. В **Шмигівці** для будівництва автобусної зупинки **Урядом** було виділено 6 тис. євро. В **Стриговці** для ремонту фасаду **Дому культури** було виділено 4 тис. євро. В **Рунині** для реконструкції сільського радіо було виділено 5 з половиною тис. євро. За словами старости **Маріана Регули**, до кінця 2014 року сільській самоуправи

вдалося закінчити реконструкцію. У **Прислопі** готуються відремонтувати **Дім культури**. Для його ремонту жителі **Прислопа** одержали 7 тис. євро. Питанням є, чи вдасться в **Прислопі** завершити ремонт, бо відзвітувати про використання грошей треба до 31.3.2015 р.

Новоселиця має історичну будівлю школи. Її побудували ще в 1927 році. Для її реконструкції **Уряд** виділив 7 800 євро. Частина будинку школи є вже в належному стані, було вже замінено вікна. Хоч половина будинку поки що не відремонтована, зате в другій половині тепер знаходиться фітнес-центр.

Уряд виділяє гроші, але демографічна ситуація в **Снинському окрузі** страхотлива (і не лише в **Снинщині**, але і у всій **Північно-Східній Словаччині**). Села обезлюднюються, моло-

дих людей в селах нема, а більшість жителів перестаріла. Хто ж буде їх доглядати в останні дні їх життя?

-мі-

▲ Частина учасників вечора.

До Дня народження Т. Шевченка

В ці березневі дні ми відзначаємо велику подію для українського народу – день народження нашого світоча Тараса Шевченка. Ми називаємо його апостолом правди і свободи, нескореним борцем за волю України.

Тарас Шевченко став справжнім пророком українського народу, центральною фігурою у формуванні національної самосвідомості українського народу.

Великий Кобзар є знаковою особистістю не лише української, але і світової літератури, здобувши право на безсмертя. Тому навіть через століття значення його творчості тільки збільшується.

Тарас Шевченко був не лише геніальним поетом, якого знає весь світ, він був письменником, відомим громадським діячем, мислителем, філософом, художником, графіком.

Разом з тим, найбільший творчий дар Кобзаря українцям – це, звичайно, однойменна збірка його творів. Для кожного українця ця книга має таке значення, яке для древнього грека мала «Іліада» легендарного Гомера.

Значення творчої спадщини Т. Шевченка для українського народу важко переоцінити, його «Кобзар» започаткував новий етап у розвитку української мови і літератури, живопис Т. Шевченка став визначним явищем не тільки українського, але і світового мистецтва. Т. Шевченко вивів українську літературу на якісно новий рівень розвитку, надав їй загальноєвропейського, а разом з тим і світового значення. Основним мотивом творчості Т. Шевченка, який супроводжує його протягом всього життєвого шляху, була відверта та самовіддана любов до України.

У розвитку національної і соці-

альної самосвідомості українського народу творчість Шевченка відіграла величезну роль.

Т. Шевченко належить до числа наймузичніших поетів світу, тому не дивно, що переважна більшість його творів одержала друге, музичне, життя, на тексти і мотиви одного лише Кобзаря створено більш ніж 500 музичних творів.

Т. Шевченко є одним з найвидатніших майстрів українського образотворчого мистецтва. З його мистецької спадщини збереглося понад 800 творів живопису і графіки. Він є автором понад тисячі мистецьких творів.

Т. Шевченко – центральна постать не лише в історії української літератури, а й у всьому культурному житті України.

Т. Шевченко є вершиною нашого національного творчого духу і української культури. Він, водночас, є однією з найбільших вершин духу світового і одним з найбільших світових мислителів, якого шанують і якому вклоняються.

В Україні дуже шанується пам'ять про Т. Шевченка, його іменем названі навчальні, культурні та освітні заклади, театри, площі, вулиці міст. Зокрема, Національна опера України, Київський національний універ-

ситет, центральний бульвар Києва. Починаючи з 1962 року, щорічно в Україні присуджуються найвищі літературні відзнаки – Державні премії України імені Т. Г. Шевченка в галузі літератури і мистецтва.

Всупереч часу Тарас Шевченко був одним з тих справжніх патріотів, які розбудовували українську культуру, з якої черпали віру, надію та любов мільйони українців, які тривалий час не мали своєї держави. Саме з цього культурного храму і народжувалася сучасна Україна, бо її духовний потенціал був настільки значним, а самосвідомість настільки вкоріненою в рідну землю, що наш народ просто не міг не створити власну країну.

Нині Україна стверджується і розвивається під знаком Шевченка. Він дав людству краще з українського, він, водночас, дав Україні краще із загальнолюдського – рівень та велич своєї думки та слова.

Переступивши поріг третього тисячоліття, ми усвідомлюємо, що маємо національну самостійність, національну мову, національну культуру, національну ментальність, волю до здійснення національної мети, національну державу.

Зараз, коли Україна переживає найскладніший етап сучасної історії, викликаний внутрішніми проблемами та російською агресією, згадуються слова Т. Шевченка, що додають нам впевненості в успішному європейському майбутньому України:

*«Борітеся – поборете,
Вам Бог помагає!
За вас правда, за вас – слава,
І воля святая!»*

Радник Посольства України в Словаччій Республіці Віталій УСАТИЙ.

Формальна справа – чи справді повага? Глоса

Після 1989 року треба було все міняти, щоб позбавитися «стигми» минулого і чимсь краще запровадити щось нове, найкраще американське. І так нам стали казати, що не треба святкувати Міжнародний жіночий день, а скоріше День матері, хоч не кожна жінка, не із-за власної вини, не може стати матір'ю, що Свято праці, так само, як і попереднє свято, – це пережиток минулого, комуністичного, що найкращим проявом любові до ближнього є свято Валентина і т.п.

Та вже ніхто не пояснював, що свято Міжнародного жіночого дня було проголошено ще у 1910 році на честь великого страйку 40 000 жінок-працівниць текстильних фабрик Нью-Йорка, які боролися проти вкрай невідповідних умов праці. В Австро-Угорській монархії, Швейцарії та Німеччині Міжнародний жіночий день відмічали вже у 1911 році. У 1975 році це свято було офіційно визнане Організацією Об'єднаних Націй.

Перше Травня є міжнародним святом трудящих. Зараз це свято не дуже популярне, бо воно теж ніби чимось пов'язане з комуністичним минулим. І по правді казати, дивує те, що в сучасному його не дуже використовують ні безробітні, ні

навіть профспілкові організації за конституційне право на працю. Бо насправді це пам'ять про широкую хвилю демонстрацій в американських містах за восьмигодинний робочий час, які кульмінували в Чикаго за участі 40 000 демонстрантів 1 травня 1886 року. Після виникнення Чехословацької республіки зразу в 1919 року 1 Травня було проголошено державним святом. Скасувати це свято не наважилися навіть в самих Сполучених Штатах Америки, але на всяк випадок його перенесли на початок вересня. Тож чого стидатися?

Радує хоча б те, що після певних вагань початком дев'яностих років Міжнародний жіночий день знову набуває поважності, і без-будь якої помпезності більшість громадськості його сприймає як визнання поваги до жінки. Тому я був би радий, якби разом з Іваном Франком можна було і в нинішній час констатувати і нам, що «Коли се правда, що мірою культурності всякого народу може служити то, як той народ обходиться з жінками, то й се безперечна правда, що русько-український народ після сеї міри покажеться високо культурним у відношенні до других сусідніх народів».

Павло БОГДАН.

ЗАСІДАЛА КОШИЦЬКА РР СРУСР

На своєму третьому засіданні у середу, 25 лютого ц.р., зійшлася Кошицька Регіональна рада Союзу русинів-українців СР. В роботі ради взяли участь заступники голови Центральної ради Союзу Павло Богдан та Віктор Бандурчин. На порядку денному засідання була оцінка праці за попередній період та завдання, які організація очікують протягом 2015 року.

Звітну доповідь про діяльність організації за період від останнього засідання пред'явив голова РР СРУСР Йосиф Вок. В доповіді оцінено, зокрема, традиційні акції, які вже мають своє постійне місце в роботі ор-

ганізації. Крім розважальних активностей, які відбулися кінцем минулого і початком цього року, здійснено тут і акції, присвячені 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка. Успішними були минулорічний 29 регіональний конкурс огляду народних пісень «Маковицька струна», літературно-музичний вечір, присвячений 105-річчю від дня народження українського поета Богдана-Ігоря Антонича, а також і розважальні акції, які організовано для дітей шкільного і дошкільного віку – Зустріч дітей на Банкові і «Свято зимової казки». Під кінець минулого року в клубі Союзу відкрито і виставку живопису Наталії Студенкової.

У звіті оцінено також активну участь організації в акціях, організованих Комісією національних меншин при Міському представництві, систематичну працю самодіяльних колективів – «Карпати» і «Поляна» та їхні активності, здійснені протягом минулого року.

Члени органу, згідно з Проєктом головних завдань організації на 2015 рік, обговорили і декотрі завдання внутрішньосоюзного життя, а пріоритетом є постійна праця з членською базою, зокрема, з молоддю, поглиблення клубної праці, фінансування головних культурних активностей, забезпечення коштів на хід і утримання будинку СРУСР і т.п.

(ЮМ)

Виставка закарпатських художниць в Пряшеві

Союз русинів-українців Словаччійської Республіки і Закарпатський Обласний організаційно-методичний центр культури в Ужгороді довгими роками утримують тісні ділові зв'язки. Результатом такої співпраці є виступи самодіяльних і професійних колективів Закарпатської області України в Словаччині, участь творчих особистостей у бесідах, організування презентації книжок, змагань, виставок картин.

5.3.2015 р. в Центрі української культури було відкрито виставку робіт двох закарпатських художниць – Марії Купарь та Світлани Кремень.

Художник-модельєр Марія Купарь представила картини, вишивками, широкою шкалою

▼ Зразки робіт Марії Купарь.

ручних робіт. На її роботі помітний вплив закарпатських традицій вишивки, яку вона показує на народних костюмах, в жіночих коралях, прикрасах з пацюрок, укладанні дрібних узорів. Тією самою технікою вона виготовляє великодітні писанки, займається розписом на склі, витинанками. Таким чином, глядачі мали можливість побачити на невеличкому просторі широкий спектр традиційних гуцульських, бойківських і лемківських художньо-етнічних та регіональних особливостей. Вона пише також поезію. Її збірка «Відродження» (Ужгород, 2014), яку презентувала на виставці, поруч з поезією містить також статті і зразки її авторських робіт.

Полотна Світлани Кремень захопили темами, кольорами і теплою, що їх чутливий глядач може знаходити на презентованих полотнах. З них віє душа жінки, бо, як сама авторка сказала, вона «малює душею».

Програму вернісажу збагатив співацький дует Тетяна і Сергій Раховські.

У вернісажі з Ужгорода взяли участь директор Закарпатського Обласного організаційно-методичного центру культури Ганна Дрогальчук, завідувачий сектором міжнародних зв'язків цього ж центру культури Іван Тужеляк, директор Закарпатського обласного українського музично-драматичного театру в Ужгороді Любов Оленчук та інші гості.

Ред.

▼ Виставку відкрив заступник голови ЦР СРУСР Павло Богдан (на фото вправо), зліва Марія Купарь та Світлана Кремень.

80 РОКІВ ТОМУ...

В березні поточного року минає 80 років від Чертіжнсько-Габурського селянського заворушення, приводом якого була складна економічна ситуація Північно-Східної Словаччини в міжвоєнний період Чехословацької республіки, коли частина населення емігрувала в різні країни за заробітком, а ті, які залишилися вдома, вирішували своє скрутне фінансове становище різними позиками, що, само собою, призвело до великих боргів та екзекуцій.

▲ Так виглядало Чертіжне у 1935 році.

Безпосереднім імпульсом спалаху Чертіжнсько-Габурського селянського заворушення була оголошена Меджилабірським окружним судом ліцитація на рухоме та нерухоме майно дев'яти боржників з Борова, Габурі та Чертіжного, яка мала здійснитися 13-го березня 1935 року. В селі Чертіжне селянин Павло Дімур, який серед місцевого населення був улюбленою та шанованою особою, клав активний опір після того, коли від його батька екзекутор хотів забрати зі стайні єдину корівку. Надто активного бунтівника відвели жандарми до старости села. Інші односельчани, зі солідарності, співчуючи з ним, почали чинити масовий опір. Події швидко радикалізувалися і завершилися 14-го березня 1935 року, після того, коли до чертіжнців приєдналися також жителі сусідніх сіл – Габурі та Борова. Невдоволені кляли опір жандармам, причому дійшло до сутичок, внаслідок яких був частково

пошкоджений будинок жандармської станції. Прикликані свіжі жандармські сили придушили заворушення і вже 16-го березня дійшло до арешту бунтарів. Фотокопія цього історичного моменту експонується в культурно-історичній експозиції СНМ – Музеї української культури в Свиднику. Наводимо текст в оригіналі за тодішнім правописом:

Otvorený rozkaz.

Pre pohotovostný oddiel četnictva so sídlom v Medzilaborciach k doprovodu u podpísaného súdu uväzneného vyšetřovanca Petra Skreptača, ktorý sa do väzenia krajského súdu dopraviť má. Prevzatie menovaného má sa stať 18. marca 1935 pohotovostným oddielom so sídlom v Medzilaborciach a síce četníkmi dopravujúcich zavretých

z obce Čertějného a Habury a zároveň s ostatnými zavretými četníctvom a dopravenými do väznice v Košiciach. Dopravod do väznice krajského súdu buď prevelený četníctvom hore podpísaným. Cesta buď vykonaná zo súdnej budovy v Medzilaborciach, odtiaľ do krajského súdu (väznice) v Košiciach, proti zapraveniu len hotových cestovných útrat vyšetřovanca Petra Skreptača.

Okresný súd v Medzilaborciach, dňa 18. marca 1935, Okresný sudca. Nečitateľný podpis.

В Крайовій в'язниці в Кошицях обвинувачених та ув'язнених було всього 105 осіб – 63 з Чертіжного, 29 з Габурі та 13 з Борова. Дані по-

дії Чертіжнсько-Габурського селянського заворушення мали значний резонанс в цілій республіці, багато симпатизувало із «відважними, сміливими селянами». Врешті, Крайовий суд в Михалівцях 23-го березня 1935 року припинив звинувачення й засудженням була дана амністія.

Вищенаведене заворушення залучив у свої фахові роботи авторитетний пражський історик Іван Ванат: «Селянський рух на Пряшівщині в першій половині 30-х років ц. ст.» – Науковий збірник Музею української культури у Свиднику № 7– 1976; «Нариси новітньої історії українців Східної Словаччини I (1918-1938)», Пряшів, 1990.

В художній літературі даному селянському заворушенню велику увагу присвятили у прозових творах та п'єсах Василь Зозуляк (1909-1994), уродженець села Чертіжне. Розповідь про Чертіжнсько-Габурське селянське заворушення подає Андрей Забрєдський (Andrej Zábredský) в своїй першій частині роману «Час над Габурою не зупинився» (Čas nad Haburou nezastal), неопублікований рукопис якого знаходиться у фондах СНМ – Музею української культури в Свиднику. А. Забрєдський (30.11.1906, Широке, окр. Пряшів – 29.11.1995, Нітра) в 1937-1941 пра-

▲ Жандармська станція в Чертіжному, 1935 р.

цював на службовій посаді нотаріуса в Габурі, а дальші чотири роки – в Меджилабірцях.

80 років тому... Нібито колесо історії повертається назад. Знов безутішна економічна ситуація, безробіття, відхід населення за заробітками в інші країни, ліцитація на рухоме та нерухоме майно, екзекутори...

Йосиф ВАРХОЛ.

Перші кроки пластунів у Празі

В ці важкі для України часи дуже важлива роль молоді – генерації, яка поведе Україну справжнім шляхом. Саме всебічному, патріотичному вихованню та самовихованню української молоді на засадах християнської моралі вже понад 100 років займається українська скаутська організація Пласт.

Пласт існує, крім України, і в багатьох країнах світу, де живуть українці. В Чехії він має особливо цікаву історію. У 20-их та 30-их роках минулого століття у Празі активно діяли студенти гімназій та вищих шкіл, які тут заснували пластові курені, відділи та проводили гуртки. Вони брали активну участь у різних акціях, враховуючи зустрічі за кордоном. Після Другої світової війни згадок про пластовий рух у Празі не маємо. Аж дотепер...

У червні 2014 року юначка Наталя Дубаневич із Праги стала офіційно прихильницею Пласту. Новоприйнята пластунка разом із студентами-пластунами Юрієм та Михаєлою Мушинками і Миколою Нетребою почали працювати на відродженні Пласту в Чехії, щоб таким чином продовжити традицію з міжвоєнного періоду.

Перші кроки вели в Українську суботню школу «ЕРУДИТ», де вони 20-ого грудня 2014 року приєдналися до свята св. Миколая і для дітей підготували декілька цікавих ігор.

Празькі пластуни були активні також під час Різдва.

Вже стало доброю традицією скаутів з різних країн світу у різдвяний час розносити у кожну домівку Віфлеємський вогонь миру і таким чином об'єднувати серця людей. Цього року завітало тепло Віфлеємського вогню також до хат українців у Чехії. Офіційна передача вогню відбулася 6-ого січня 2015 року у каплиці св. Миколая на вул. Рузвельтова, 29. Люди підпалювали свої свічки, щоб вогонь миру, злагоди і добра запалав і на їхньому Різдвяному столі.

З нагоди 201-ї річниці від дня народження Т. Шевченка члени Пласту 7-ого березня цього року знову завітали в Українську суботню школу «ЕРУДИТ» у Празі. Після гарної художньої програми, яку підготували вчителі разом з учнями, прийшли пластуни з цікавим «Шевченко-квестом». Діти за допомогою гри могли перевірити свої знання з шевченківської тематики та дізнатися багато цікавинок з його життя. В приємній атмосфері долучилися до гри і вчителі та присутні батьки і таким чином всі гарно провели святковий час.

Які майбутні плани? Розпочати систематичну роботу з дітьми. Вже скоро пластуни почнуть подорожувати слідами першого скаута і щиро запрошують усіх хлопців та дівчат відвідати їхні щотижневі сходи!

Ст. пл. Михаєла МУШИНКА.
plastcr@gmail.com

ЗАПРОШЕННЯ

Асоціація українців Словаччини – Наукове товариство ім. Шевченка у Словаччині – Спілка українських письменників Словаччини – Союз русинів-українців СР запрошують Вас на зустріч з гостями з Ужгорода: **Іваном Ребриком** – директором видавництва «Гражда», **Наталією Ребрик** – проректором Закарпатського художнього інституту ім. Ерделі та **Андрієм Ребриком** – головою молодіжної організації Пласт у Закарпатській області.

Зустріч відбудеться у **п'ятницю, 20 березня 2015 р., о 15.00 год. в Центрі української культури (Пряшів, вул. Янка Бородача, 5)**

Програма

- Презентація книжок Видавництва «Гражда» 2015 року:
 - «Збірка закарпатоукраїнських народних прислів'їв Івана Югасевича з 1806 р.» (Йдеться про збірник 370 прислів'їв уродженця Пряшівщини – першу і найповнішу в українській фольклористиці),
 - Степан Пап: Велика боротьба. (Про угорський терор на Закарпатті 1939-44 рр.).
 - Перше число науково-мистецького часопису «Екзиль» за 2015 р.
- Усі презентовані видання можна буде придбати на місці.
- Доля бібліотеки та архіву **Олени Рудловчак** (1919-2007) в Ужгородському національному університеті.
- Стан підготовки до друку четвертого тому «Творів» **Олександра Духновича**.

4. Бесіда з ужгородськими гостями про презентовані видання та сучасний стан культурно-громадського життя в Закарпатській Україні.

На зустріч запросіть і своїх близьких.

Микола Мушинка,
голова АУС.

Тарас Шевченко став нам ближчим

В 2014 році русини-українці Словаччини разом зі всім українським світом відзначили 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка. У вересні 2013 р. в Пряшеві було створено Комітет по святкуванню 200-річчя Тараса Шевченка та прийнято концепцію святкування. Певним підсумком відмічення Року Шевченка в Словаччині є стаття Юрія Бачі, яку пропонуємо увазі читачів.

Ювілейний Рік Тараса Шевченка, який пройшов у незвичайно складних умовах для всієї України – за нами! Його розпочав Театр ім. Духновича вже 20 грудня 2013 року прем'єрою п'єси О. Денисенка «Самотність» (реприза – 8 січня 2014 р.). Вже у другому числі «НЖ» інформує про відкриття Року Тараса в Кошицях, про діяльність українських шевченківців Братислави та про Дні української культури, які плановано провести з нагоди ювілею в Пряшеві, Бардієві та Гуменному. Поступово «НЖ» друкує низку статей, які доповнюють інформації про роль і значення ювіляра для України та з різних точок зору викреслюють велич та значення ювіляра для всього українського народу: «Шевченко наш, бо він в нас» (3), «Тарас Шевченко – духовний код нації» (4), «Невмирущий геній українського народу – Тарас Шевченко» (5), «Тарас Шевченко і сучасна Україна» (14)

В «НЖ», ч. 6 було надруковано велике інтерв'ю з послом України в

Братиславі паном О. Гаваші. В тому ж числі «НЖ» М. Мушинка детально інформує про Міжнародну наукову конференцію в Пряшеві, яка задокументувала різні аспекти всебічного впливу Шевченка на життя українців Словаччини. В тому ж числі надруковано матеріал «Уклін Тарасу» – про «Струни серця» та про вдалих концерт з цієї нагоди у Свиднику. Тут же поміщено вістку про святкування ювілею Тараса Шевченка в ООН.

Звіт про «Вражаючий вечір, присвячений Тарасу Шевченкові в Братиславі», на якому виступили також учні недільної української школи та який належно збагатили виставка про ювіляра, говорить сам за себе про належну пошану ювілярові від братиславських шевченківців. (8) Інформацію про Дні української культури в Словаччині подає «НЖ» в ч. 9. Тут є також інформація про концерт з нагоди ювілею в Пряшеві (Кіно «Скала»), ядро якого становила програма української школи ім. Тараса Шевченка в Пряшеві (керівник І. Світок) та виступ колективу села Ряшів, який веде відома широкою околиці Евеліна Гвань. Ювілейна тематика відбилася також у програмі Фестивалю драми і художнього слова. (10). Тут же поміщено інформацію про виставку шевченкіани в Державній науковій бібліотеці в Пряшеві. (Б-ка має 165 титулів шевченкіани.)

Важливою подією Року Тараса

Шевченка стало відкриття пам'ятної дошки Тарасу Шевченкові та Павлу Йозефу Шафаріку в Кошицькому університеті ім. П. Й. Шафаріка, про що детально інформує «НЖ» (ч.11).

Шевченківські ідеї прозвучали також на «Святі свят» – на фестивалі у Свиднику, зокрема у виступі колективу села Ряшів та на бесіді письменників в Піддукланській бібліотеці.

На закінчення Року Шевченка Міська організація СРУСР у Михалівцях 18.12.2014 р. організувала літературно-музичний вечір, присвячений невмирущому Кобзареві.

Належною увагою визначний ювілей вчасно відмітив ж. «Дукля», присвятивши йому ціле перше число. В другому числі «Дукля» опублікувала добірку віршів дев'ятох українських авторів Словаччини, що поширило інформованість її читачів про велич та заслуги ювіляра.

Українці СР брали активну участь також в міжнародних наукових конференціях, присвячених історичному ювілею Тараса Шевченка. Теж для повноти слід навести, що інші окремі установи не засвідчили належної уваги ювілярові.

Отже, українці Словаччини відмітили 200 років від народження Тараса Шевченка непогано, хоча можна – і слід було – відмітити краще. Невмирущий Тарас на це заслугове, а ми – для свого подальшого існування – цього ой як потребуємо!

Юрій БАЧА.

▲ На сцені «Ружової загадки» ушавлена група «РОСА».

Ювілейна «Ружова загадка»

1.3.2015 р. в Новому Саді (Сербія) відбувся ювілейний двадцять п'ятий фестиваль руської народної співанки «Ружова загадка». «Ружова загадка» сьогодні належить до найпрестижніших фестивалів.

Перед конкурсним оглядом у вестибюлі студії М Радіо Новий Сад відбувся вернісаж картин Влада Няраді і цифрових принтів Кристини Гшвенг, художників з Вербаса. Потім заповнений зал заслухав 16 пісень у виконанні співаків і фольклорної групи. Супроводив співаків Великий тамбуричний оркестр Радіо і телебачення Новий Сад, поповнений членами Національного оркестру.

На протязі 24 років зі сцени «Ружової загадки» прозвучало 309 пісень 49 авторів мелодій і 66 авторів текстів. Загалом виступило 59 солістів, 28 дуетів, 5 вокальних груп, 1 хор, 3 квартети і 4 тріо. На фестивальной сцені виступали Татяна Колесар Гвоїч, Мирослава Дажді, Йовген Надь, Агнета Тимко Мудрі, Звонимир Кошич, Ліліана Барна Нікітвіч, а також незабутня вокально-інструментальна

група «РОСА». Згадані інтерпретатори представили своїм мистецтвом перед глядачами у залі.

Преміями – за найкращий текст були нагороджені Михайло і Тетяна Будинські, за аранжування – Зоран Мулич, за інтерпретацію – Таніта Ходак, за найліпшу композицію – Татяна Гвоїч, а премією глядача була нагороджена пісня «На щастя» у виконанні Йовгена Надя.

Автор статті під час перебування у Воеводині провів зустрічі з представниками культурно-громадських організацій і разом з керівником снінської групи «Шинява» Маріяном Лояном домовився про гостювання колективу у Воеводині і можливу участь колективів з Воеводини у готованих акціях в Словаччині і можливості перебування наших хореографів у Воеводині.

Після проведення зустрічі з представниками Союзу русинів передбачається участь наших співаків або групи виконавців у фестивалі «Петрівський дзвін» у Петрівцях.

Михайло ІВАНЦО.

Готуємось до 25-го конкурсного огляду «СТРУНИ СЕРЦЯ» в Пряшеві

В календарі центральних акцій Союзу русинів-українців СР на 2015-ий рік першим є 25 конкурсний огляд з художнього читання жінок «Струни серця» Ірини Невицької. У всіх регіонах, де діє організація СРУСР, уже чверть століття жінки виявляють свою повагу до цієї культурно-освітньої громадської діячки, публіцистки, редакторки, письменниці, жінки, яка започаткувала і сприяла розвитку жіночого руху на Пряшівщині.

Цього року пригадуємо 50-ту річницю від дня смерті Ірини Невицької (25.11.1965, Пряшів), а тривало двадцять п'ять років з того часу, поки створились умови, щоб пам'ять про Ірину Невицьку не вгасала, щоб її думки про силу жіночих намагань вжились у свідомість сучасної жінки.

Союз русинів-українців СР і його жіноча секція розпочали серію конкурсних оглядів з художнього читання жінок «Струни серця» ім. Ірини Невицької, який 25 років безперервно вносить у життя жінок новий розмір реалізації, розвиває художнє мислення, наводить дружню атмосферу у співжитті жінок з різних регіонів, заселених русинами-українцями.

Твори українських письменників Словаччини і України перший раз

прозвучали на такому форумі в селі Удол 4-го травня 1991 року.

Місце здійснення перших вісьмох річників «Струн серця» чергувалось між Удолом і Пряшевом. Аж XV річник відбувався в селі Збудська Біла, де Ірина Невицька 10 грудня 1886 року народилася. В наступних роках огляд проходив і в дальших містах, де діє організація СРУСР, – у Свиднику, Кошицях, Гуменному, Бардієві.

Щороку ця жіноча поетична акція буває оглядом таланту жінок-декламаторок, жінок-авторок художніх творів, жінок, які довгий рік готуються до цього свята, підбирають улюблену поезію або прозу, вивчають твори. Є між ними молодші і жінки похилого віку, є і слабозрячі жінки, виконання обраного твору яких перевершує очікування слухачів.

Пропонуємо жінкам і студенткам від 18 років включитись у підготовку ювілейного конкурсного огляду з художнього читання жінок «СТРУНИ СЕРЦЯ» Ірини Невицької, який відбудеться 18.04.2015 р. в Пряшеві в просторах Центру української культури, вул. Янка Бородача № 5.

Єва ОЛЕАР,
голова організаційно-підготовчого комітету

На світанку історії Постаті Київської Русі (18)

Василько Ростиславич

Василько Ростиславич (Василь; бл. 1066–28.02.1124) – князь тербовльський (з поч.1090-х–1124), третій син засновника галицької княжої династії, тмутороканського князя Ростислава Володимировича і дочки угорського короля Бели І Ланки.

Народився, мабуть, у Тмуторокані. По смерті батька (1067) разом із старшими братами Рюриком і Володарем був вигнаний з міста. Як князь-ізгой перебував на службі у волинського князя Ярополка Ізяславича. За Я. Длугошем, очолював дружину в прикордонному конфлікті з Польщею у 1081 р. Після того, як його старший брат Рюрик утвердився у м. Перемишлі (тепер Пшемисль, Польща), перейшов до нього, уквітчався на галицьких землях і отримав Тербовльське князівство. Активно боровся за збереження за Ростиславичами Галицької землі.

У ході польсько-галицької війни 1091–1092 рр. за допомогою печенігів і торків наніс низку ударів полякам. Поклав початок освоєнню Пониззя Дністра. Брав участь у битві 1091 р. на березі річки Маріци біля фортеці Хірині, де візантійський імператор Олексій І Комнін разом із половецькими ханами Тугорканом і Боняком розгромив печенізьке військо. Саме після цієї битви поступово зникають печеніги, натомість

володарями степів стають половці. У 1097 р. був учасником Любецького з'їзду князів. Після його закінчення, за намови волинського князя Давида Ігоровича, був підступно схоплений і за наказом київського князя Святополка Ізяславича осліплений біля Києва (тепер с. Білогородка Києво-Святошинського р-ну Київської обл.). Ці події відображені у «Повісті про осліплення Василька Тербовльського» під 1097 р.

Сліпий Василько успішно правив своїм князівством у винятково складних обставинах. У 1099 р. разом із братом Володарем розгромив загопи київського і смоленського князів у битві на Рожному Полі (на захід від міста Золочів на Львівщині). Того ж року на річці Вігор, неподалік від Перемишля, за допомогою половецького хана Боняка Ростиславичі завдали поразки угорському війську на чолі з угорським королем Коломаном.

Спільно з половцями та деякими руськими князями Василько Ростиславич здійснив кілька походів на Польщу. У компілятивній хроніці, складеній перемишльським міщанином у XVI ст., під 1089 р. розповідається, що князь Василько Ростиславич з половцями вторгнувся в польські землі, спалив багато замків і захопив багато поляків у полон. Згідно з рішенням Витичівського

з'їзду 1100 р., Василько Романович позбавили Тербовля, але він не підкорився такому рішення і залишився у місті. У 1118 р. Василько Романович і Володар допомогли київському князю Володимирі Мономаху приборкати Ярослава Святополчича; у 1122 р. Василько викупив Володара з польського полону.

У 1123 р. був союзником князя Ярослава Святополчича, допомагаючи йому в боротьбі з сином Мономаха Андрієм Володимировичем у Володимирі. Київські князі змушені були рахуватися з Васильком Ростиславичем.

«Українці в світі».

ПОСИЛАННЯ:

Войтович Л. В. Княжа доба на Русі: портрети еліти. – Біла Церква: видавець Пшонківський. – 2006; Енциклопедія історії України. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 2003. – С. 447; Історія України // Енциклопедичний довідник. – К.: Генеза, 2008. – С. 165.

Волинські чехи повертаються в Чехію

У Чеській Республіці очікують приїзд першого автобуса, який привезе сім'ї етнічних чехів, які вирішили переселитися на свою історичну Батьківщину із-за збройного конфлікту на Сході України. Передбачається, що в Чехію переселиться близько 200 волинських чехів, більшість з тих, хто навесні 2014 р. звернувся до президента Чеської Республіки Мілоша Земана з проханням дозволити їм повернутися на праатьківщину.

З метою надання першої допомоги переселенцям уряд Чеської Республіки виділив в січні 2015 р. з державної скарбниці 66 мільйонів крон (2,4 мільйона євро).

Упродовж шести місяців вони будуть мати право на безплатне житло, яке надається з фондів міністерства внутрішніх справ, і можливість вчитися коштом держави на курсах перекваліфікації та вивчення чеської мови. Кожна сім'я отримає одноразову матеріальну допомогу по 50 тисяч крон (1 800 євро), а на забезпечення дітей – по 20 тисяч крон (727 євро). Переселенцям буде надана допомога при пошуках місця роботи та постійного житла.

Перші переселенці – приблизно 50 осіб – прибудуть в Чехію 15.3.2015 р. Дальші повинні приїхати в Чехію до кінця серпня 2015 року.

Було кілька хвиль переселення че-

хів на історичні землі. Наприкінці 80-х років ХХ ст. в Україні проживало 10 тис. осіб чеського походження. З них 2 тис. осіб в 1993 році використало можливість переселитися в Чехію. До початку збройного конфлікту в Донецькій області проживало 170 осіб чеського походження, а в Луганській – 78.

Етнічні словаки (понад 6 тисяч), які проживають в Україні, не виявляють інтересу до повернення на свою історичну батьківщину. Проживають далеко від воєнних дій на Сході України, тому не відчувають безпосередню загрозу, хоч в них зростає інтерес до придбання посвідчення закордонного словака.

-мі-

ЗАЯВКА

Зголошуюсь до участі у XXV конкурсному огляді з художнього читання жінок-декламаторок «Струни серця» ім. Ірини Невицької, який відбудеться 18-го квітня 2015 р. у ПРЯШЕВІ

Ім'я та прізвище: Дата народження:

Адреса, номер телефону, e-mail:

Автор твору:

Назва твору:

Поезія – Проза (визначити)

Дата:

Підпис:

Заявку надсилайте до 3-го квітня 2015 року на таку адресу:

Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, Ústredná rada, Janka Borodáča, 081 08 Prešov

Tel.fax: 051/7733008

e-mail: novezytta@nexta.sk

e.olearova@centrum.sk

NOVE ŽYTĚA

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 65. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@sposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s. Stredisko predplatného tlače. Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tla@sposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sada NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlač Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2015.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видає Союз русинів-українців СР. Рік видання 65. Головний редактор Мирослав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.